

Datum

Handläggare

Klicka här för att ange datum. Anna Ahlgren

ESV dnr

Ange dnr

Exempel på dilemman till Statskontoret

Dilemma 1

Sune och Anna-Karin är två skickliga handläggare inom sitt område på myndigheten. De åker på iväg på en konferens till annan stad inom sitt specialområde. Konferensen är väldigt stor och vänder sig både till offentlig sektor och privat sektor.

När Sune och Anna-Karin anländer till mässhallen ser de att anmälan och registrering sker i två olika köer – en för offentlig sektor och en för privat sektor. Sune trampar iväg och ställer sig i kön för offentlig sektor. Anna-Karin tar det lite lugnt och tittar sig omkring och upptäcker att de som står i kön för offentlig sektor får med sig en liten kasse med vad som mest verkar vara information, medan de som står i kön till privat sektor får med sig en stor kasse som verkar innehålla mycket mer.

”Man är väl inte dum” tänker Anna-Karin och ställer sig i kön för privat sektor. När Sune och Anna-Karin sammanstrålar vid sina sittplatser jämför de innehållet i sina respektive kassar. Sune har fått en del informationsmaterial, en penna, ett block och en keps med en av leverantörens namn på. Anna-Karin har fått likadana saker, men dessutom en chokladkaka av exklusive sort, ett USB-minne med mer information, en elegant toalettväska (med annan leverantörs namn), en handduk, ett litet sällskapsspel, ett paraply, två drinkbiljetter till eftermiddagens mingel, och en fribiljett till en show på kvällen. Sune snörper lite på munnen och mumlar lite ohörbart något som Anna-Karin tycker låter som ungefär ... *typiskt mig ... vissa ska alltid hålla sig framme...*

Konferensen är bra och mycket givande. Mellan föredragen går Sune och Anna-Karin runt bland stånd och samlar på sig information, samtalar med kollegor från olika myndigheter och andra bekanta. Sune träffar på en tidigare kollega som nu är där som säljare av en informationsdatabas. Sune tycker det är kul att träffa på sin tidigare kollega och när denne frågar om han får bjuda Sune på middag till kvällen tackar Sune ja – Anna-Karin ska ju gå på en show till kvällen så han får väl roa sig bäst han kan.

Dilemma 2

Kerstin är projektledare för ett regeringsuppdrag som innebär granskning av en annan myndighet. Under uppdraget får Kerstin en e-post från en avdelningschef på den granskade myndigheten. E-posten innehåller svar på frågor som Kerstin ställt och en efterfrågad bilaga, men även avdelningschefens egna åsikter om granskningen, de politiker som beställt den samt den egna generaldirektören. Åsikterna är mycket frispråkiga och i del fall ganska mustiga. Kerstin reagerar naturligtvis på e-posten och tycker att det var ganska dumt skrivet. Hon slänger själva e-posten för den kan man naturligtvis inte lägga i akten. Bilagan Kerstin fått innehåller en hel del sekretessbelagt material så den vill hon inte heller lägga i akten, utan sparar ner den lokalt på sin dator istället.

På fredag har Kerstin bråttom hem till helgmyset. Det är hennes tur att laga middag till familjen och tills sist kommer Kerstin äntligen iväg. När Kerstin står på Sveavägen och väntar på bussen kommer hon på att hon glömt att låsa in sin dator i säkerhetslåset. ”Äh”, tänker Kerstin, ”det är ingen fara. Det är ändå ingen på myndigheten under helgen. Där är den säker tills på måndag”. Så hoppar hon på bussen när den kommer och glömmer snabbt bort allt som har med jobbet att göra.

Dilemma 3

Personallhandläggare Doris sitter i avslutningssamtal med Eva-Lill, som haft ett 10 månaders vikariat på myndigheten. Eva-Lill har trivts under sin tid på myndigheten och gjort ett mycket bra arbete men nu är Urbans föräldraledighet slut och han kommer tillbaka. Eva-Lill hade hoppats att det skulle bli en annan tjänst ledig, men så har det tyvärr inte blivit. Eva-Lill är därför lite ledsen och vet inte hon ska göra nu. Doris vill gärna uppmuntra Eva-Lill och klappar henne vänligt på knät och säger ”Du som är så ung och vacker ska inte vara orolig, du kommer att hitta ett nytt arbete”.

Efter samtalet med Eva-Lill har Doris möte med avdelningschefen Bertil. Bertil berättar att det kommer finnas ett behov av tillfällig förstärkning under sommaren och att han avser att ta in en sommarvikarie. Doris tänker direkt på Eva-Lill men Bertil förklarar att han redan har en kandidat och att han bara behöver hjälp med formalian av Doris. Bertil har tänkt anställa Liselott, sin brorsdotter som precis har blivit klar med sin examen. När Doris ändå tycker att Bertil bör överväga om inte Eva-Lill skulle vara bättre lämpad för vikariatet, ryter Bertil ifrån och säger med ganska hård röst att han som erfaren chef vet bättre och här ska inte någon handläggare från Personal komma och ha åsikter. ”Se till att ha beslutet i ordning till imorgon bitti, så skriver jag på” säger Bertil innan han bryskt reser sig och lämnar rummet.

Dilemma 4

Det är eftermiddagsfika och flera från enheten har gått ner i matsalen. Lis-Beth bjuder på fika idag och stämningen är god. Samtalen böljar fram och tillbaka om olika ting, och Svea kommenterar en artikel i dagens tidning om en strid i svenska kyrkan om samkönade äktenskap. ”Sådana där religiösa tokar, de kan verkligen hitta på vad som helst. Man kan inte lita på människor som måste tro på en högre makt och inte klarar att ta ansvar för sitt eget liv. De borde ha förmyndare hela bunten” utbrister Svea och samtalen fortsätter i andra riktningar. Petri noterar att Jussi ser lite bestört ut efter Sveas uttalande och ganska snabbt lämnar fikabordet. Petri vet att Jussi är djupt religiös även om han inte skyltar med sin tro, och det vet även Svea liksom övriga på enheten. Petri grymtar något ohörbart och tänker att det där var dumt sagt av Svea, men glömmer snart bort allting.

Efter fikat träffar Petri sin enhetschef Petronella. Petronella vill tala med Petri om ett regeringsuppdrag som landat på enheten. Petronella vill att Petri leder uppdraget, men Petri säger bestämt ifrån. ”Det där handlar bara om att Miljöpartiet ska få igenom sin politik” fräser Petri ”aldrig i livet att jag bidrar med det. De där kruskaätarna får klara sig utan min hjälp”. Petronella påpekar att regeringen är deras uppdragsgivare och ska de se till att genomföra uppdraget på bästa sätt. ”Inte jag” säger Petri ”jag har inte röstat på trädkramarna och kommer inte bidra till deras tokigheter. Be någon annan, Laban t.ex., han verkar ju ha en softspot för de där tokarna”. Och så lämnar Petri Petronella.

Dilemma 5

Sixten sitter med en kaffekopp på myndighetens uteplats när Emma kommer. ”Vad du ser deppig ut” säger Emma ”har det hänt något?”. Sixten tittar upp på Emma och ser riktigt bedrövad ut. ”Jag har klantat till det riktigt ordentligt för mig, och jag vet inte vad jag ska göra. Jag borde prata med Alfhild, men jag har svårt att samla ihop modet”. Emma nickar förstående. Alfhild är Sixtens enhetschef. ”Mm”, säger Emma, ”jag har också ett problem som jag inte riktigt vet hur jag ska lösa”. Båda sitter tysta en stund och funderar på hur de ska gå till väga. Till sist frågar Emma försiktigt om Sixten vill berätta vad det är som har hänt. Sixten ser förtvivlad ut och till sist berättar han. Sixten tycker inte att han hinner med allt just nu, så när Sixten gick hem igår tog han med sig lite papper han tänkte läsa på Uppsalatåget. Kruxet är att han glömde dem på sätet bredvid när han gick av. Emma ser lite förvånad ut och säger att det är väl inte så farligt? ”Jo”, svarar Sixten, ”problemet är att handlingarna är sekretessbelagda handlingar tills vi publicerar vår rapport. Hur ska jag kunna berätta för Alfhild att jag tog med dem hem OCH tappade bort dem på tåget?” Emma vet inte riktigt vad hon ska svara på det och grymtar något medkännande. ”Vad är det som har hänt dig då?” frågar Sixten. Emma berättar att hon ansvarar för ett remissvar och efter mycket slit har Emma och hennes kollegor lämnat ett förslag till remissvar till deras chef Ruben. Ruben förklarar då att de kommit fram till fel slutsatser i sitt svar och sagt åt Emma att tänka igenom remissvaret en gång till. ”Nu vet jag inte vad jag ska göra”, säger Emma, ”Jag tycker vi har gjort ett riktigt bra arbete och skrivit ett väl underbyggt remissvar, så vad ska jag göra nu?”

Dilemma 6

Turid håller en presentation om styrning inom staten. Presentationen vänder sig externa parter men visas i myndighetens lokaler. Turid är myndighetens självskrivna expert med sin långa erfarenhet och sitt djupa kunnande. Som vanligt utmärks Turids presentation av stor sakkunskap och mycket engagemang. Idag håller Turid presentationen tillsammans med Eskil. Det är dags att börja växla över till andra och som ett steg i detta genomför Turid och Eskil presentationen tillsammans. Eskil har passat på att piffa upp presentationen med fina bilder i myndighetens powerpointmall. Eftersom Turid inte är så ”teknisk” av sig så sköter Eskil bilderna och byter i takt med att presentationen rullar på. Det är idealiskt tycker Turid som inte bryr sig så mycket om bilder utan pratar på ändå.

Under presentationen märker Eskil att det då och då poppar upp e-postmeddelanden när hans inbox får en ny epost. Det kanske inte var så vackert tänker han men de försvinner snabbt och förstör ju inte presentationen. Han koncentrerar sig mer på att sitt ansvar i presentationen, byta bilder och på vad han ska säga. Det går faktiskt ganska bra tycker han tills han plötsligt hör Turid säga ”Det min kollega borde ha sagt om han var riktigt påläst var...” och sedan blir Eskil väldigt osäker och stapplande under resten av presentationen.

Efter presentationen fräser Turid att Eskil faktisk måste hålla reda på vad han säger annars bör han fundera på om han är rätt person för uppgifterna innan hon virvlar iväg upp till plan 7. Eskil dröjer kvar och plockar långsamt ihop sakerna när en av deltagarna kommer fram och harklar sig lite. ”Du”, säger han, ”du borde göra något åt att din epost syns i presentationen. Det kanske inte gör så mycket att du använder den privat någon gång då och då, men vissa saker bör nog inte vem som helt se.” Nu börjar Eskil tycka att det känns riktigt jobbigt och snabbt växlar han över till ett fönster med e-post för att se vad det är som faktiskt har kommit upp under presentationen.

Fyra stycken e-post kom under presentationen med följande meddelanden i ämnesraderna:

”Älskling, glöm inte att hämta idag/Puss Tova”

”Bira bira bärs – imorgon är det dags!”

”Uppdrag från RK, bilaga sekretessbelagd”

”Nu är RK på krigsstigen igen...”

”Det är verkligen inte min dag idag” tänker Eskil. ”Skäll av Turid mitt inför allt folk, fy så pinsamt”. Eskil ryser i hela kroppen. På plats vid sin arbetsplats fick Eskil ännu en epost från en journalist från ett av TV:s nyhetsprogram vari all inkommen epost under dagen begärdes ut.

Dilemma 7

Öivind sitter och googlar på nätet i en tankepaus och hamnar på Wikipedia. Han läser om statskick och myndigheter. Han ramlar in på den sida som handlar om myndigheten och noterar att ett fel i texten som beskriver myndighetens verksamhet. Utan att fundera så mycket går Öivind in som anonym på sidan och ändrar informationen. Öivind tänker att det var tur att han upptäckte felet och kunde rätta det.

Ett par dagar senare upptäcker Siirka-Liisa, myndighetens kommunikatör, att myndigheten har "outats" på ett svenskt Twitter-konto som bevakar vilka IP-adresser som gör rättelser på Wikipedia. Kontot har specialiserat sig på att "hänga ut" IP-adresser som tillhör myndigheter som ändrar information på Wikipedia utan att vara inloggade som användare.

Siirka-Liisa har själv varit inne på Wikipedia och skrivit information om myndigheten, men har gjort det som inloggad användare och då har det framgått att för den som är intresserad att det är myndigheten som skrivit om sig själv.

(Som inloggad användare på Wikipedia kan du skriva och ändra information. Då syns det för andra vem du är, men det är även möjligt att gå in och skriva och ändra anonymt. Även om du är anonym syns din IP-adress för de som vet hur man tittar efter.)

Odette är engagerad politiskt och har uppdrag i sin kommun för sitt parti. Hon får mycket e-post, dels från partiet, dels från kommunförvaltningen med anledning av hennes nämndeuppdrag men även från privatpersoner. Eftersom Odette sitter vid dator stora delar av dagen på myndigheten tycker hon att det är väldigt praktiskt om e-posten kommer till hennes e-post på arbetet. En del av det skickar hon vidare till sin privata hotmail-adress men annat tar hon hand om eller kastar direkt på jobbet.

Eldar avslutar precis ett PM och innan han tar tag i nästa arbetsuppgift surfar han runt lite på Internet för att rensa hjärnan. Han hamnar som vanligt ganska snabbt på sidor som handlar om växter. Ovanliga växter och dessutom gärna växter som man på ett eller annat sätt kan använda är Eldars speciella hobby. På en av Eldars utländska favoritsidor finns ett erbjudande som Eldar inte kan motstå - en alldeles extra ovanlig blomma. Eldar beställer direkt frön via datorn. När han ändå är igång passar han på att beställa lite olika andra saker och produkter från olika växter. Därefter går Eldar in på sin internetbank och via sitt bank-ID, som han kan använda genom det säkerhetsprogram som han laddat ner i datorn, betalar han hela beställningen.

Dilemma 8

Abbe hoppar in som registrator och tycker det är trevlig att göra andra uppgifter då och då. Till registratorn brukar det komma frågor både via e-post och via telefon och det är alltid spännande se vad dagen bjuder på.

Nästan direkt får Abbe en fråga via e-posten om Sveriges ekonomi och hur bra myndighetens senaste prognos var. Abbe hänvisar till myndighetens hemsida och berättar var man kan läsa om prognoser och utfall. Genast får Abbe en fråga till om varför inte myndighetens prognos var bättre, och Abbe svarar vänligt att myndigheten har en avdelning som arbetar med prognosen och hänvisar till den.

Efter en stund kommer ytterligare en fråga från samma person och nu handlar det om redovisning. Abbe hänvisar igen till myndighetens hemsida och berättar även att det finns en avdelning som experter på statlig redovisning. Knappt har Abbe svarat förrän nästa fråga ramlar in och nu handlar det om myndighetens granskning av andra myndigheter. Abbe börjar tycka att det är lite väl mycket frågor från samme person och bestämmer sig för att det får vänta till efter lunch. Abbe skyndar iväg med sina kollegor. Idag har de tänkt gå på Grill och det gäller att komma i tid.

Efter lunchen tar Abbe tag i frågan och berättar kort om myndighetens granskning av andra myndigheter och hänvisar åter igen till myndighetens hemsida. Abbe hinner nästan inte trycka på sänd-knappen så ringer telefonen. Det är samme person som tidigare har skickat e-post och nu handlar frågorna om myndighetens roll och vad som är och vad som inte är myndighetens ansvar för ekonomin. Personen är rätt påstridig och menar att myndigheten inte tar sitt ansvar för statens dåliga ekonomi. Det är inte helt lätt att Abbe att förklara och det underlättas inte av att frågeställaren inte riktigt vill lyssna på det Abbe berättar. Till sist tappar Abbe tålamodet och fräser ifrån att det inte är hans uppgift att lära alla som ringer om hur staten fungerar och lägger på luren.

Dilemma 9

Ellek tänker på kläder, tänker faktiskt oavbrutet på kläder. Det gnager lite i magen. Ellek tycker själv att han har ett normalt intresse för kläder, och klär sig helt okey. Att hans fru Manja ofta hjälper honom att handla eller i barnens namn köper tröjor i födelsedagspresent tycker han är bekvämt. I vanliga fall funderar inte Ellek så mycket på kläder men idag är kläder det enda han tänker på.

Kläder, det snurrar runt i huvudet, men det är inte sina egna kläder han tänker på. Torborgs kläder. Det är Torborgs kläder Ellek tänker på och, framför allt, oroar sig för. Torborg är en av de duktigaste handläggarna på Elleks enhet, men Torborg intresserar sig inte för kläder alls. Det verkar inte så i alla fall tycker Ellek. Ibland, ganska ofta faktiskt, undrar han om hon tänker vad hon sätter på sig. Vissa dagar verkar det som om det bara är tur att hon kom ihåg att sätta på sig något överhuvudtaget och det finns dagar då det hade nästan hade varit mindre uppseendeväckande om hon kom utan kläder. Ellek ryser till inombords.

Idag ska de presentera ett uppdrag för Finanssen. Det ska mötas på departementet på direkt på morgonen. Ellek funderade igår på om han borde säga något till Torborg och be henne sätta på sig något ... representativt, i alla fall något någorlunda ... trevlig och normalt? Det har varit ett viktigt uppdrag och Ellek tycker att myndigheten har gjort ett riktigt bra arbete. Det vore trist om Torborgs brist på intresse för kläder kommer i vägen för presentationen. Han borde ha pratat med henne igår, men hur gör man det? Nu ser han Torborg komma gående, men vad har hon satt på sig idag?

Dilemma 10

Floreaan och Fridtjuv är utsedda på avdelningen att gå igenom ansökningarna till en vakant tjänst. Under tiden dricker de kaffe och småpratar med varandra. De båda männen noterar att de är flera kvinnor än män som sökt tjänsten och kommenterar det sig emellan. *”Anständigheten fordrar, att den kvinnliga personalen så mycket som möjligt skall arbeta skild från den manliga, och detta kan åstadkommas endast genom att i kontorlokalerna inrättas särskilda afdelningar för de feminina funktionärerna”* säger Floreaan och Fridtjuv nickar instämmande och kontrar med att det är ju allmänt känt *”kvinnan på grund av sitt i regel känsliga och veka temperament icke väl lämpar sig såsom chef för en stor personal, att hennes fysiska krafter icke äro tillräckliga för tyngre arbete, ... , samt att den kvinnliga arbetskraften jämväl i övrigt har en vida större begränsning än den manliga”*. Floreaan håller med Fridtjuv och lägger till att *”det är ett faktum, som det icke står i människomakt att ändra att av fysiologiska och psykologiska skäl, som den alldagliga erfarenheten lätt konstaterar, kvinnans arbetskapacitet i synnerhet kvalitativt, är i vissa avseenden avgjort mindre än mannens”*. Dessutom säger Floreaan *”man känner äfven sedan gammalt hvilken tung börda, hvilken stor olycka en hemlighet är för en qvinna, så snart hon icke får yppa densamma”*. ”Nej” säger Fridtjuv, *”klart är, emellertid, att kvinnan icke bör erhålla tillträde till andra verksamhetsfält än sådana, där hon kan göra någorlunda skäl för sin lön”*. Sålunda enas Floreaan och Fridtjuv att lägga alla ansökningar från kvinnor åt sidan och koncentrera sig på männens ansökningar.

Citaten i dilemmat ovan är hämtade från *”Staten var en man...? Om kvinnor och män i statens tjänst i historien”* av Ann-Sofi Ohlander.

Dilemma 11

Hedda trycker pannan mot fönstret. ”Kunde det ha blivit värre?” tänker hon. ”Vilken riktig helvetesdag.” Utanför öser regnet ner och det är så intensivt att knappt hon ser sjön som omger holmen som fåboden ligger på. Det var en rätt lång färd upp från Älvdalen på morgonen och sista biten från riksvägen var rejält dålig. Det har regnat hela dagen och projektgranskningen har dragit ut på tiden. Projektägare Tryggve tillhör de där lite sävligare dalabönderna och att förstå hans Särnamål var en utmaning även om Tryggve försökte ”prata svenska”. Tryggve är go och glad för att citera en känd reklamslogan, men någon vidare administratör är han inte. Kvigorna, som han får bidrag för att hålla på fåboden, hade han redan hunnit släppa ut att beta fritt i skogen innan Hedda kom. Hedda hade ändå ordentligt meddelat att de skulle titta på och räkna kvigorna så antalet stämmer med ansökan. Innan de hittade kvigorna, som hade kurat mot regnet i en slobod bakom ladugården, hade Hedda och Tryggve klampat runt på de omkringliggande myrarna och skogen i bra mycket längre än två timmar. Trygge hade skrattat och tyckt att kvigorna var påhittiga, för där - bakom sloboden, brukar de aldrig söka skydd. Vill de inte lämna fåboden brukar de trycka upp sig mot ladugården.

Medan kläderna hängde på tork i köket och Hedda fått låna kläder av Tryggves fru Astrid, hade Hedda försökt titta närmare på Tryggves bokföring och övriga relevanta projekthandlingar. Tryggve förvarar sina handlingar huller om buller och det hade faktiskt varit ganska svårt att hitta de olika dokumenten. Astrid, som är lite känsligare för andra människors känslor och humör än Tryggve, hade försökt lätta upp stämningen när hon bjöd på lunch, men Hedda hade redan då börjat tycka att dagen var riktigt ordentligt eländig.

När de så äntligen var klara sent på eftermiddagen och Hedda skulle ge sig iväg kom det slutliga och förödande slaget. Regnet hade fått utflödet från sjön att svämma över och nu forsade det friskt genom vägtrumman under vägen, men även över vägen i våldsamma mängder. Att köra genom var inte tänkbart. Desperat hann Hedda tänka tanken att vandra över myrarna bort till riksvägen - den ligger ju bara 4 km bort, men myrarna var ju förstås oändligt vattensjuka med tanke på allt regn och så måste hon ändå passera sjöns utflöde. När Hedda stod bredvid hyrbilen och stirrade på vattnet som forsade över vägen hade Tryggve och Astrid bekymrat tittat på henne och sagt att Hedda allt fick sova över i flickrummet. Tryggve hade klappat Hedda på axel med sin stora hand och tröstande sagt att om det inte blir värre över natten och vägen helt regnar bort, så kan nog Hedda fara vidare imorgon.

Hedda dunkar pannan mot glas i fönsterrutan och tänker ”Fan, fan, fan” där hon står i lånat nattlinne. ”Varför skulle just detta projekt falla ut i urvalet till granskning. Fan, fan, fan.”

Dilemma 12

Vinden blåser Kaisus hår alldeles rufsigt trots cykelhjälm och Kaisu skrålar hög av lycka på "The River", "Streets of Philadelphia" och "Dancing in the Dark". En del andra cykelpendlare kastar förvånade blickar på Kaisu när de cyklar om varandra eller trängs ihop vid trånga passager. Men det bryr sig Kaisu inte om. Kaisu känner sig hög på lycka och det bara bubblar i kroppen. Hon tar i ordentligt i refrängen av "Born in the USA" och cykelpolisen vid Slussen ler mot henne när hon susar förbi. "Glöm inte att tänka på trafiken också" ropar han efter henne.

Kaisu har varit projektledare till införandet av ett nytt ekonomisystem på myndigheten. Det har varit en lång process, och inte helt problemfritt, men nu är systemet infört och allt verkar fungera som det ska. Under införandet har Kaisu arbetat tillsammans med flera konsulter från leverantören och speciellt mycket har Kaisu arbetat med Jöns. Jöns är väldigt trevlig och Kaisu och Jöns har kommit riktigt bra överens. Tillsammans har de slitit sitt hår åt oväntade problem, testat funktioner, svurit åt integrationer som inte fungerat och successivt bockat av den ena punkten efter den andra på den långa projektlistan.

Som alltid när man arbetar mycket tillsammans med varandra har de hunnit prata om en del om annat än jobb också. Därför vet Kaisu att Jöns stora intresse utanför jobbet är musik, att han spelar i ett eget rockband och har känningar lite varstans i branschen. Jöns å sin sida vet att Kaisus stora idol är Bruce Springsteen och hon alltid försöker gå på hans konserter i Sverige. Den här gången har emellertid Kaisu inte lyckades få tag på biljetter till Springsteens kommande konsert på Ullevi i sommar.

Idag är det projektets sista möte och Jöns och hans kollegor har tagit med sig en tårta som de bjuder på. I slutet av mötet skrattar och skojar alla projektdeltagarna tillsammans om de olika problemen som de stött på under införandet samtidigt som de fikar och äter tårta. Även om införandet nu är klart så vet Kaisu att det inte är sista gången de träffar leverantören - nya integrationer, anpassningar och små förändringar kommer att kräva konsultinsatser. Det är ändå på något sätt lite trist att skiljas från de som man arbetat med under lång tid och det kanske blir andra konsulter som leverantören skickar i framtiden. Särskilt kommer Kaisu att sakna Jöns.

Till sist är det dags för konsulterna att gå och det blir ett spontant kramkalas. Allra sist säger Jöns tack och hej då till Kaisu och samtidigt ger han henne ett kuvert. "För att jag vet hur mycket du tycker om the Boss" säger Jöns innan han försvinner.

Det är som att cykla i himlen, det bara flyter fram. Kaisu blir inte ens irriterad på sina medcyklister och visar ovanligt god hänsyn till gångtrafikanter och bilister. Allt är bara så underbart - två biljetter till Springsteens konsert! Nu måste hon skynda sig att boka resa och övernattnings, å vad hon glad hon är!

Dilemma 13

Gideon trummar med pennan på bordet, ett irriterat tapp-tapp-tapp. Han märker det knappt själv men hans kollegor både ser det, hör det och vet vad det betyder. Enar höjer tempot i sin redogörelse men kommer av sig allt mer i takt med Gideons trummande ökar i tempo. Enars kinder blir att rödare och han känner svetten bryta fram i panna. Han bara väntar på det som komma skall. Och så låter till sist Gideon sin starka basröst höras i mötesrummet. ”Det där är bara dravel. Har du ens läst de relevanta SOU:erna? Vi har hanterat den här frågan många gånger tidigare och du kunde ha frågat eller bett oss som varit med ett tag om hjälp”. Gideon går på en stund innan Marjut, som är enhetschef, lyckas styra upp diskussionen igen. Efter mötet marscherar Gideon ut ur rummet med kraftiga maskulina steg som inte lämnar någon ovetande om vem det är på enheten som kan och vet sina saker.

Gideon och Marjut har möte nästan direkt efteråt med avdelningschefen Alfons om ett av avdelningens uppdrag. Gideon har varit projektledare och redovisar kortfattat och sakligt för resultatet. Han redogör noggrant för de olika överväganden som projektgruppen har gjort och varför de kom fram till de olika slutsatserna. Helt enkelt en mönsteruppvisning i föredragning enligt Gideon. När Gideon är klar lyfter Marjut fram ett av de olika överväganden som Gideon har redovisat. Marjut utvecklar ytterligare hur de olika diskussionerna gått på enheten och komplexiteten i just denna fråga. Det har inte varit en lätt process att komma fram till den föreslagna ståndpunkten och vågorna gick höga på enheten innan till sist Gideons förslag vann gehör. Alfons lyssnar eftertänksamt och vänder och vrider på argumenten för och emot. Han inser att just här kan myndighetens ståndpunkt bli ifrågasatt och pressar Gideon och Marjut att utveckla resonemanget ytterligare. Till sist säger Alfons att resonemanget inte håller och förklarar att han vill att ståndpunkten ändras och hur. Alfons redogör för sina argument och Marjut accepterar dessa medan Gideon sätter upp ett stenansikte. Han håller inte med och tycker att alla borde begripa att det är han som verkligen kan det här. Han diskuterar inte vidare utan lägger ihop sina papper och gör Marjut sällskap ut ur rummet, men inombords kokar det hos Gideon. Att få en direkt order att göra om sin utredning av avdelningschefen. Snacka om toppstyrning!

På eftermiddagen är det dags för avdelningsmöte och Gideon släntar in till mötet med sin egen kaffekopp, en Taikamugg från Iittala. Alfons har meddelat att de idag tillsammans ska prata om kraven på digitalisering av statsförvaltningen och hur det i stort och smått påverkar avdelningens både arbete och resultat. Gideon glider ner i stolen och sträcker ut sin långa lekamen. ”Prata på du bara” tänker Gideon, ”vill du ha mina synpunkter går det bra att vända sig direkt till mig. Jag slösar inte bort min tid på flamsiga övningar och pladdrigt prat. Det här är ändå bara ett spel för galleriet så vi ska känna oss delaktiga”. Gideon har alltid haft en hög tanke om sig själv och sin expertis och nedlåter sig som vanligt inte till att delta i någon allmän debatt. Bara om den riktigt spårar ur kan han gå in och förmedla ett sanningens ord så kollegorna, och inte minst cheferna, även i fortsättningen är varse hans

överlägsna kunskap. Gideon vrider på sig i stolen till en ännu mer bekväm ställning och försjunker i morgontidningens söndagskryss. Retligt nog är det två ledtrådar han inte har rätt ut ännu – men det är ju bara en tidsfråga. Han tänker en sista arbetsrelaterad tanke innan han helt går över till att lösa krysset i huvudet: ”Att det ska vara så lågt i tak på det här stället. Man får inget utrymme alls.”

Dilemma 14

Ingelore sitter och skriver ett sammanfattande PM om det uppdrag om statlig styrning och effektivitet som hon har lett för avdelningens räkning. Hon är mycket nöjd med resultatet och uppdraget har tagits emot väl på departementet. Telefonen ringer och när hon svarar presenterar sig Haldan, en journalist på NRK. Han är mycket intresserad av utredningen och ber att få ta del den och även visst bakgrundsmaterial, t.ex. enkätsvar från olika svenska och även nordiska myndigheter. Ingelore svarar att det är roligt att Haldan är intresserad och att utredningen finna på myndighetens hemsida att tanka ned. Enkätsvaren är visserligen allmänna offentliga handlingar, men eftersom Haldan är norrman och inte svensk föreligger ingen skyldighet att lämna ut dem, så dem får han inte.

Ingelore reser sig och går ner till matsalen för en kort fikapaus. Jarl och Pompe sitter redan där och tillsammans börjar de prata om den senast skandalen. Hur får journalisterna tag i allt material undrar Pompe medan Jarl kommenterar den utpekade myndighetens alla märkliga abrovinklar. Ingelore fnyser föraktfullt att det kan väl inte vara så svårt att göra rätt och följa regler. Efter en stund reser de sig och fortsätter var och en med sitt.

Jarl har även annat att fundera på – han har fått nya grannar och han kan inte förstå hur de har haft råd med sin nya villa. Jarl kämpar själv med familjens bolån och som priserna har stigit i höjden? Unga är de också, inte kan väl de tjäna så mycket? Efter en liten stund har han bestämt sig och lyfter luren och slår numret till Skatteverket. Han måste bara få veta ...

Pompe lite svårt att koncentrera sig efter kaffepausen. Åter har tankarna börjat snurra kring alla de där e-postbrev som han kastade bort. Det gnager en misstanke inom honom att det kanske gick lite för fort. Eller? Visst ska e-post bara diarieföras i undantagsfall? Eller? Han stirrar stint in i den mörka skärmen utan att se, vrider lockarna i håret med pennan och trummar nervöst med fingrarna. Hur är det nu igen?

Ingelores fingrar knattrar däremot flitigt och obevekligt på tangentbordet. Taram-taram-taram. Det är hårda och effektiva slag på tangenterna. Det går undan och målmedvetet fortsätter hon med sitt PM. Det är för sin egen skull som hon sammanfattar olika överväganden i utredningen, diskussioner med olika intressenter, information som hon och kollegorna samlade ihop och valde att inte ta med i rapporten och hon listar alla hon har pratat med. Ingelore har sökt en doktorandtjänst och ämnet är givet. Hon vill, och avser, att skriva en doktorsavhandling på samma ämne och all information hon som samlar ihop ska underlätta att komma igång med det arbetet så fort det är klart att hon fått tjänsten. Hon avslutar sitt PM och skickar det till sin privata e-post. Trycker lite extra hårt på send. Hon ler nöjt för sig själv och känner att hon satt punkt.

Dilemma 15

Vad tycker du är tillåtet av följande situationer?

1. Hyresvärderna bjuder alla som arbetar i huset på lussekatter och pepparkakor på Lucia.
2. En leverantör skickar dig och andra en inbjudan till glöggparty - en kväll med mingel och tilltugg i deras företagslokaler.
3. En leverantör bjuder in dig och ett par andra kollegor till ett julbord på Skansen med deras andra kunder.
4. En intresseorganisation bjuder den som vill till frukustseminarium med glögg (alkoholfri) och lussebulle där de presenterar olika nyheter inom sitt område. Den som vill får komma, det är bara att anmäla sig.
5. En stor korg med julgodis levereras till avdelningen från en leverantör.
6. En leverantör bjuder in till en intressant föreläsning med efterföljande mingel på jultema.
7. En leverantör bjuder in dig till deras årliga julevent. Middag och show för alla deras kunder.
8. Du har granskat en annan myndighet inom ramen för ett regeringsuppdrag och din kontaktperson på myndigheten bjuder in dig till deras julfest.
9. Du får ett presentkort värt 200 kr som julgåva för att du redogjorde för reglerna för statsredovisningen vid ett seminarium för controllers.
10. En projektägare är så glad över att du var så trevlig och hjälpsam vid projektgranskningen -det ju är så svårt med all denna byråkrati - att du får en liten julgrupp med hyacinter, mossa, kottar och egentillverkad tomte.

Dilemma 16

”Varför ska jag behöva redovisa det? Det handlar faktiskt om mitt privatliv!” Gustava blänger på sin chef Vendela med vresig blick. ”Du förstår väl att det spelar roll” säger Vendela och försöker förklara att hon verkligen respekterar Gustavas privatliv men ibland måste man ställa frågor ändå. ”Jag hörde att du pratade om att du hade ett eget företag som sysslar med revision och eftersom du arbetar som revisor här så kan det vara fråga om en bisyssla. Det måste du i så fall redovisa för myndigheten.” ”Vad jag gör på min fritid har inte ni med att göra. Jag löser mina arbetsuppgifter och du är nöjd med min arbetsinsats så låt bli att rota i det som inte angår dig” fräser Gustava. Vendela vet inte riktigt hur hon ska bemöta Gustava och ber henne därför att gå och prata med chefjuristen Torvald. Gustava stönar inombords men traskar iväg till Torvald för att få det överstökad.

Torvald är inte direkt Gustavas favorit. Som alla jurister hon känner är han torr, tråkig och långrandig. Hänvisar i det oändlig till paragrafer hit och dit och så är det detta eviga ”å ena sidan och å andra sidan”. Gustava känner sig uttråkad redan innan hon kommer fram till Torvald.

”Bisysslor” säger Torvald ”det är som huvudregel tillåtet, men det finns vissa undantag och dessa regleras i 7 a- d §§ LOA. Å ena sidan bestämmer statligt anställda själva över sin fritid, å andra sidan ligger det i allmänhetens intresse att säkerställa saklighet och opartiskhet i utövandet av offentlig verksamhet. Staten och myndigheten har ett intresse av att offentligt anställda inte har bisysslor som negativt påverkar det ordinarie arbetet eller myndighetens verksamhet”. ”Förtroendeskadlig... arbetshindrande... konkurrens...” det är så trist att Gustava nästan somnar stående.

”Jag har t.ex. själv en bisyssla.” säger Torvald avslutningsvis ”Jag håller klätterkurser och föredrag om klättring. Det redogjorde jag för när jag anställdes och så fyllde jag naturligtvis i blanketten till personalakten. Har du sett mina klätterbilder?” Innan Gustava hinner protestera har Torvald ta fram sin egna hemsida med bilder från senaste klätterresan i södra Frankrike. Torvalds entusiasm för klättring är svår att stå emot och snart är Gustava faktiskt riktigt intresserad. När hon går därifrån har hon huvudet fullt av bilder med hissande utsikt, lodräta bergsväggar, naken hud, brunbrända armar och ben och smidiga starka muskler. ”Torvald - han som verkar så tråkig.” tänker Gustava och undrar om hon faktiskt hade anmält sig till en klätterkurs? ”Men vad sa han egentligen om bisyssla?”

Dilemma 17

Irmeline och Yrjö sitter och pratar tillsammans i matsalen. De är klara med sin lunch och pratar om ditt och datt. Plötsligt ringer Irmelines telefon. "Irmeline" säger hon och lyssnar på den som har ringt. Yrjö hör att Irmeline av någon anledning blir irriterad på den som ringt upp och tämligen omedelbart snäser hon av den som hon pratar med och stänger raskt av samtalet. För Yrjö verkar det som om Irmeline slänger luren i örat på den andre personen.

"Vad var det där?" frågar han bekymrat. "Äsch", svarar Irmeline, "det är samma gubbe som ringer hela tiden och vill veta varför han ska betala så mycket skatt. Jag förstår inte var han har fått mitt nummer ifrån. Det är inte mitt jobb att upplysa allmänheten om allt. Du, jag fick förresten ett SMS från handläggaren på RK med den där informationen som hon utlovade på mötet. Så nu kan vi skriva klart vår rapport." "Vad bra" säger Yrjö och började omedelbart fundera på hur de borde formulera slutsatsen i rapporten. "Vilka siffror blev det till slut?" frågar han Irmeline och lutar sig fram för att kunna se hennes telefon. "Jag raderade SMS:et" säger Irmeline "men jag skrev upp det väsentliga i anteckningsblocket. Jag visar dig när vi tillbaka på plats."

Dilemma 18

Härje har sedan många år arbetat med revision av olika EU-projekt inom lantbruket och tycker att han kan området väl. Genom åren har han gjort otaliga projektgranskningar och besökt många på projekt på plats. Härje brukar då och då lägga ut kommentarer på sin Facebooksida och gärna med bilder från sina olika resor i landet. Sverige är ett vackert land tycker Härje och landsbygden förtjänar att visas upp.

När Härje besöker en för honom ny ort häpnar han när han ser ortens nya idrottshall. Härje tycker att den är groteskt ful och han blir lite indignerad när han får reda på att den är delvis finansierad av EU-medel. ”Himla tur att det inte är jag som ska granska det projektet” tänker Härje när han far vidare mot ”sitt” projekt. Men först hinner han ta några bilder på idrottshallen och på kvällen lägger han ut bilderna med kommentarer om vad han tycker på sin Facebooksida. För att sammanfatta kort tycker han inte om idrottshallen och att EU-medlen kunde ha använts till bättre ändamål.

Härjes vänner kommenterar hans inlägg i samma stil och någon till och med delar inlägget med kommentaren att det måste vara Sveriges i särklass fulaste byggnad.

När Härje åter är på plats på arbetsplatsen vill enhetschef Tuss diskutera inlägget på Facebook. Tuss tycker inlägget var olämpligt och vill att Härje ska ta bort det. Härje är frågande och menar att det är hans privata sida, hans privata kommentarer och de är bara till för hans vänner. Och i ärlighetens namn är de inte så många. Av hans 70 FB-vänner har fem kommenterat, och 20 gillat. Tuss invänder att hon blivit informerad om att det dessutom har delats och hävdar att det är olämpligt att som revisor av EU-medel göra inlägg av det här slaget. Härje rycker på axlarna och säger att om hon tycker att det är så viktigt kan han väl ta bort inlägget.

Fast egentligen tycker Härje att det börjar likna rena store-bror-ser-dig och tyranni från arbetsgivarens sida.

Dilemma 19

Edeltraud är ekonomichef och sitter med budgetuppföljningen när telefonen ringer. Den som ringer upp presenterar sig som Curt-Steffan och berättar att han är en representant för allmänheten. Han har en fråga som han vill att Edeltraud besvarar. Curt-Steffan vill veta hur mycket hela statsförvaltningen lägger på vin och sprit och på vilket sätt ESV tar sitt ansvar för att inte myndigheterna ”slösar bort våra skattepengar på alkohol”. Edeltraud försöker förklara att det inte ligger i ESV:s uppdrag att kontrollera andra myndigheter på det sättet och att hon inte kan svara på hur mycket statsförvaltningen totalt lägger ner på olika drycker. Curt-Steffan är påstridig och Edeltraud upplever att hon avkrävs ett ansvar för hela statsförvaltningen och hon tycker att det är obehagligt. Efter ett tag lyckas Edeltraud i alla fall avsluta samtalet på ett tillräckligt artigt och till intet förpliktande sätt.

Efter samtalet känner Edeltraud att hon behöver samla tankarna lite innan hon börjar om med budgetuppföljningen och bestämmer sig för att skumma av e-posten. Ett av de inkomna e-breven gör Edeltraud både överraskad och illa till mods. Brevskrivaren har skrivit följande:

”Sluta ljuga om statens finanser. Allt är regeringens fel och deras vänstervridna anhang. Inget kommer bli bättre innan vi lyckas byta ut denna rödgröna röra. Död åt bolsjevikerna och deras lydiga lakejer!”

Edeltraud sitter länge och stirrar på skärmen. Hur ska hon hantera detta? Bör hon som god tjänsteman besvara e-posten och försöka förklara hur det hänger ihop? Är det ett verkligt hot eller ”bara” ett dumt utrop?

Dilemma 20

Ottomar har jobbat länge på ESV och har med blivit en av de allra bästa i Sverige på statlig redovisning och kan allt om hur det har varit, varför det har förändrats och hur det ser ut nu.

Ottomar blir tillfrågad av en förläggare att skriva en text till en antologi om statlig ekonomi. Den ska innehålla flera artiklar med olika aspekter på statlig ekonomi och Ottomar tycker att det verkar riktigt spännande. Han blev väldigt glad över att bli tillfrågad att bidra.

Ottomar tycker att det är väldigt spännande att skriva sin text och med hjälp av all information som han kan ta fram på ESV känner han att texten dels blir väl underbyggd och dels väldigt intressant. Ottomar skriver lite nu och då när tillfälle ges under dagen och sitter ofta kvar någon extra timme på kvällen för att fila i lugn och ro eller leta efter information.

När Ottomar tycker att texten är färdigbearbetad ber han sin kollega Greger att läsa och kommentera texten. Ottomar berättar att texten ska ingå i antologin och hur roligt det har varit att djupdyka i ESV:s samlade informationsmängder – det finns så mycket intressant om man bara tar sig tid att ta del av allt.

Greger tycker att Ottomars text är riktigt intressant och mycket välskriven. Han gratulerar Ottomar till ett väl genomfört uppdrag och undrar om även enhetschefen var lika nöjd? ”Vad har chefen med det här att göra?” undrar Ottomar förvirrat. Greger blir en aning konsternerad men säger att antingen var det väl i jobbet som Ottomar skrev texten eller så var det en bisyssla. I båda fallen angår det väl chefen? Ottomar fattar ingenting, det är ju han som fått frågan och han som skrev texten – det har väl varken chefen eller ESV överhuvudtaget med att göra?

Dilemma 21

Hur skulle du göra i följande situationer?

- A. Du och jag arbetar tillsammans i många olika frågor på ESV och jag blir uppmärksam på att du älskar hjortronsylt. Eftersom min mamma gör världens bästa hjortronsylt ger jag dig en burk.
- B. Du och Jessica på H-IT jobbar tillsammans med myndighetens viktigaste it-system och det blir ju alltid lite snack då också. Jessica upptäcker att du aldrig provat vare sig tranbär au naturel eller tranbärsjuice, så hon ger dig en flaska koncentrerad tranbärsjuice på bär hon själv har plockat.
- C. Vår vaktmästare Arne är ju en trevlig prick och ni brukar alltid prata och skoja med varandra när han ronderar. Vid något tillfälle berättar Arne om alla fina kantareller han har plockat och du berättar att du faktiskt aldrig ätit kantareller. Arne, som ju just är en trevlig prick, tar därför med sig en burk egensyltade kantareller till dig nästa gång.

Hur skulle du göra? Tar du emot hjortronsylten, tranbärsjuicen eller de syltade kantarellerna? Vad säger din ryggmärgsreflex? Kollegor emellan är det väl inget problem, eller hur? Dessutom handlar det ju om personliga relationer med personer som du möter varje dag på ESV.

Vad säger din ryggmärgsreflex om följande då?

- D. Du har varit med i projekt som infört ett nytt system på ESV. Införandet har krävt kontinuerligt konsultstöd på plats på ESV. Konsulten Xavier har sommarstuga på Gotland och eftersom du inte vet vad vare sig salmbär eller salmbärssylt är så får du en burk av denna gotländska delikatess av Xavier.
- E. Du får i uppgift att ansvara för upphandling av konsultstöd, eftersom ESV ännu inte har den som krävs. Xavier, från exemplet ovan, vet att du har fått uppgiften och representerar faktiskt en potentiell leverantör. Idag tycker Xavier att du ska prova en annan nyhet och tar med sig en låda gotländsk tryffel till dig.

Tänk efter ett ögonblick och bestäm dig för vad du tycker om alla situationer ovan. På vilket sätt är de lika, på vilket sätt är de olika? Skulle DU agera lika eller olika i de olika situationerna.

Har du bestämt dig, vet du vad du tycker? Då komplicerar vi det lite grann. I en situation A ovan är det en relation mellan två personer anställda av ESV, det vill säga du och jag. I exemplen B-E är den andre personen anställd av olika leverantörer, även om det är personer som vi ser varje dag och kanske till och med från år till år, har yrkesmässiga relationer med och kanske till och med något mer. Spelar det roll när du ska välja att ta emot eller inte ta emot en ny spännande

kulinarisk upplevelse och i så fall hur? Gör du samma bedömning i alla fall, eller vad är det som gör att du skulle göra annorlunda i någon situation? Skulle det bli lättare eller svårare om värdet var högre?

Dilemma 22

Zdenek har varit ansvarig för två av ESV:s programutbildningar och det har som alltid inneburit en massa jobb. Roligt, men det är mycket som ska ordnas och fixas. I höst har utbildningarna varit förlagda till en ny kursgård och Zdenek har haft mycket kontakt med den – extra kursplatser, särskild mat, utrustning i lokalen med mycket mera. Zdenek har varit väldigt nöjd med kursgården och alltid haft bra samtal med kursgårdens personal.

Lagom till första advent får Zdenek ett brev från kursgården med en tidig julhälsning och ett erbjudande om att komma och äta av deras välkända julbord, alldeles gratis.

Vad tycker du? Kan Zdenek tacka ja till erbjudandet? Gör det någon skillnad om erbjudandet gäller två personer?